

استاد ESTAD

ESKİ TÜRK EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

[Journal Of Old Turkish Literature Researches]

E-ISSN: 2651-3013

Cilt: 5 Sayı: 1 Nisan 2022

ss. 453-464

Geliş Tarihi
20/11/2021

Kabul Tarihi
18/04/2022

Yayın Tarihi
30/04/2022

İSLAMÎ TÜRK EDEBİYATI METİNLERİ DİNİ-TASAVVUFÎ MANZUME YAZMALARI¹

Özgür ARSU²

İslamî Türk Edebiyatı Metinleri Dinî-Tasavvufî Manzume Yazmaları adlı bu çalışma, Dün Bugün Yarın (DBY) Yayınları tarafından “16,0×24,0 cm ölçülerinde, ikinci hamur kâğıda basılmış, 272 sayfadan müteşekkil bir eserdir. Kitabın ön ve arka kapaklarında 17. yüzyıl Divan şairlerimizden Yûsuf Nâbî'nin meşhur “Âyâsufiyye'de” redifli gazeli yer almaktadır. Kapaklarda bu gazele yer verilmesinde “İslam'ın nuru, Türklüğün gururu” Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerif'in 86 yıl sonra tekrar ibadete açılmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Kitapta çoğunluğu mutasavvıf 33 şairin, her birine ait 10

¹ SÜER, Fatih Ramazan (2021). *İslamî Türk Edebiyatı Metinleri Dinî-Tasavvufî Manzume Yazmaları*, DBY Yayınları. (ISBN 978-625-7760-56-0)

² Doktora Öğrencisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Türk İslam Edebiyatı ABD., ozgurarsu58@gmail.com ORCID ID: 0000-0003-2820-6185

manzumesi yer almaktadır. Bu manzumelerden Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'ye ait yedi Farsça gazel dışındakilerin tamamı Türkçedir. Eserde, meşhur mutasavvıf şairlerin yanı sıra Fuzûlî, Nâbî, Şeyh Gâlib, Âdile Sultan ve Şeref Hanım gibi klasik Türk edebiyatımızın meşhur şair ve şairelerine de yer verilmiştir. Öte yandan eserin tertibinde şairler tarihî olarak sıralanırken muasır isimlerde alfabetik sıra gözetilmiştir.

Çalışma genel olarak üç bölümden oluşmaktadır:

Birinci Bölüm: *Şair ve Şiir Dizinleri*

İkinci Bölüm: *Metinler*

Üçüncü Bölüm: *Kaynaklar*

Şair ve Şiir Dizinleri başlıklı ilk bölümde yer alan şair dizini şu şekildedir: Ahmed Yesevî, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Yûnus Emre, Kâdı Burhâneddîn, Seyyid Nesîmî, Dede Ömer Rûşenî, Eşrefoğlu Rûmî, Kemâl Ümmî, Azîz Mahmûd Hüdâyî, Fuzûlî, Kânûnî Sultan Süleymân, Seyyid Nizâmoğlu, Şemseddîn Sivâsî, Abdülâhad Nûrî, Abdülmecîd Sivâsî, Fenâyî Cennet Efendi, İsmâil Hakkı Bursevî, Mehmed Nazmî Efendi, Nâbî, Nakşî Alî Akkirmânî, Niyâzî Mısırî, Ümmî Sinân, Esrâr Dede, Hasan Sezâyî Efendi, İbrâhîm Hakkı Erzurûmî, Kuddûsî Ahmed Efendi, Süleymân Nahîfî, Şeyh Gâlib, Yahyâ Nazîm, Âdile Sultân, Osman Şems Efendi, Şeref Hânım ve Alvarlı Muhammed Lutfi Efendi.

Çoğunluğu; tevhid, münacat, na't ve genel manada dinî-ahlâkî-tasavvufî manzumeleri ihtiva eden eserde, şiirlerin tamamı değil yalnız ilk mısraları transkribe edilmiştir. İlk mısraların transkribe edilmiş hâlleri ile de bir şiir dizini oluşturulmuştur.

Malumdur ki şairler, divanlarına Allah ile ilgili bir manzume ile başlayıp, Hz. Peygamberle alâkalı bir manzume ile devam ederler. Bu klasik tertip usulü araştırmacı tarafından da gözetilmiştir. Bu bağlamda eserin ilk şairi Ahmed Yesevî'nin manzumelerinde bu usule dikkat edildiği görülmektedir. Ayrıca manzumelerin sıralanmasında geleneksel usule dikkat edildiği eserin son şiirinden de anlaşılmaktadır ki bu noktada eserin son manzumesi; Alvarlı Muhammed Lütî Efendi'nin dua muhtevalı bir şiiridir.

Eserde yer alan *Şair ve Şiir Dizinleri* şu şekildedir:

Ahmed Yesevî (?- 1166)

1. İlahâ Kadirâ Muhammed
2. Başumğa tüşüp na'râ-yı sevdâ-yı Muhammed
3. Görgen zamân inangan Ebûbekr Sıddık'dur
4. İkkincisi yâr bolğan 'adâletlig' Ömer'dür
5. Üçüncisi yâr bolğan Osmân-ı bâ-hayâdur
6. Tördünçisi yâr bolğan şîr-i Hudâ 'Ali'dür
7. Niyet kıldum Ka'be'ge rızâ bolung dostlarum
8. Allâh digen kullarınun câyını cennetde gördüm
9. Bizdin selâm dostlarğa taleb yolın koymasun
10. Hâlık'umı izlermen tün gün cihân içinde

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (1207-1273)

1. Olursa devletüm hem-dem kılursa tâli'üm yârı
2. Bi-hamdillâh direm Allâh alup 'aqlumı fikrullâh
3. Yâ Habîballâh Resûl-i Hâlık-i yektâ tui
4. Zihî livâ vü 'alem Lâ ilâhe illallâh
5. Müselmânân menüm rind ü harâbat
6. Ey Resûl-i Hazret-i Haqq vey Habîb-i Kibriyâ
7. Yâ Mâlike'l-Mülki'l-Kadîm estagfirullâhi'l-'azîm
8. Ey 'âşıkân ey 'âşıkân men cân-ı cânân y3aftem
9. Dilâ berhiz [ü] tâ'at kon ki tâ'at bin zehr-i kâr-est
10. Ey Hâlık-i heft âsmân dermânde-em feryâd-res

Yûnus Emre (1240-1320)

1. Dilerüm ki hâcem senden beni senden yaña dönder
2. Nice bir besleyesin bu kadd ile kâmeti
3. Şüfiyem halk içinde tesbîh elümden gitmez
4. Sübhân bizi uyarısar bunca zamân yatmış iken
5. Ger râzumı söyler isem kimse dilüm bilmez benüm
6. Yaratdı Haqq dünyâyı 'aşkına Muhammed'ün
7. Ey dünyâyı seven kişi bir gün koyup gitmek gerek
8. Dostdan haber geldi başa turayum andan varayum
9. Saña 'ibret gerekse gel göresin sinleri
10. Cânını dost yolına virmeyen 'âşık midur

Kâdı Burhâneddîn (1345-1398)

1. Tarab atına nigâra gönül çü bağladı zîn
2. Yağma Halil'ün dilinde âteş-i Nemrûd
3. Bilürsin ki günâhum çoğ İlahî
4. Bir lahza eger senün ile halvet olaydı
5. Yandugum oda 'aşkuña âhir delîl olur
6. Tâcir diler sefer ide hem-râha bağludur

7. Cân için ki cân virem bir katla cânâna ne gam
8. İy yârenler yâr yoluna nem kaldı ki yanmamışam
9. Cân virmişem ben yoluña tâ bir zamân cân virmişem
10. Rûhı gördüğ rûh rûhın idegil

Seyyid Nesîmî (?-1404)

1. Tavâf-ı Ka'be'nün gerçi şevâbı çokdur ey Monlâ
2. Yâ Resûlullâh çü sensin şadr-ı bedr-i kâ'inât
3. Her kişünüş şorma aşlın 'izzetinden bellüdüdür
4. Çünkü bildüğ mü'minüş kalbinde Betullâh var
5. İy bizi nâdân diyenler kâmil insânlar bizüz
6. Haber dâr olmayan kimse bu 'aşkuñ derd ü âhından
7. Her yaña kim bañduñsa anda sen Allâh'ı gör
8. Firâkı çekmeyen 'âşık vişâlüş kadrini bilmez
9. Vücûdum şehrine girdün tolu nûr-ı Hudâ gördüm
10. Tâ ki yüzüş görmüşem hüsñüşle hayrân olmuşam

Dede 'Ömer Rûşenî (1407-1487)

1. Varlığından 'âşikuñ bir dîde-i giryânı var
2. Men seni sevdigüm ey luğf-ı İlâh'um tıyılır
3. Hakk'a minnet bulmuşuz biz Tanrı'ya varmağa yol
4. 'Aşkuñ sözünü söylemege her dudak olmaz
5. İden hoşnûd pîrini gümânsuz Nâyezîd olur
6. Hüsñinüş 'aksin ruğ- dilberde peydâ eyledüş
7. Hem-dem degüldür ey dil deme sözüş dudaka
8. Ey seyyid-i dü-'âlem vey 'ârif-i Hudâ-bîn
9. Ey risâlet büstânında hıramân serv-ğad
10. Herkesi bir kimseye edindi 'âlemde kesi

Eşrefoğlı Rûmî (1353-1469)

1. Yine bu dertlü gönül kaynadı taşta geldi
2. Cânlar cânı istersen bu cism ü cândan fâriğ ol
3. Cihânı hiçe şatmağdur adı 'aşk
4. Cefâ vü renc ü miñnetdür adı 'aşk
5. Bu dünyâya verme gönül dünyâ şağa kalur degül
6. Seni bunda komazlar göñlüni bundan götür
7. Eyâ gâfil aç gözüşni bir bak bu dünyâ hâline
8. Şol ki cân vermez bu yolda pes niçün cânân diler
9. Ey 'aceb bilsem nedür yâ Rab bu derdüş çâresi
10. Râziyam derdine yârüş ben şikâyet etmezem

Kemâl Ümmî (1375-1475)

1. İlahî derd-mendüm çâre senden
2. Gâfil olma dürişigör dün [ü] gün ol ferd ile
3. 'Âşık kişilerün gözi pür-ğün nem gerek
4. Ey gönül sen bu vefâsuz dünyeden uşanmadun
5. Ey karındaşlar Aña 'âbidler ise tapıñuz
6. Kendözün den kimse hiç yol varmaya
7. Bu cihânun hâşılı hayf [u] dirig [ü] âh olur
8. 'Âşıkuz iki cihânda meylümüz bir yâredür
9. Bu kamu milke mâlik olduñ tut
10. Aşl-ı ma'nâ bir durur ger söyler ise yüz biñ er

'Azîz Maḥmûd Hüdâyi (1541-1628)

1. Hazîn-i esrâr-ı lâhût ol ki sultânlık budur
2. Gelün ey dostân isteyelüm sıdık ile Mevlâ'yı
3. Yalancı dünyâyâ aldanma yâ hû
4. Ey gülleri ḥandân edüp bülbülleri nâlân eden
5. Gâh olur ol dost cemâlî gönülümüze ümmîdi kes
6. Ḥaqq'dan özge nesne yokdur gayriden ümmîdi kes
7. Terkiḋ olundı çünki hevâ ḥâk u nâr [u] âb
8. Tînet-i Âdem'de konmasa eger sevdâ-yı 'aşk
9. 'Âfiyetler câm-ı 'aşkı nûş eden 'âşıklara
10. 'Âkil iseñ ḥayra sa'y et dâ'imâ

Fuzûlî (1483-1556)

1. Ey olup Mi'râc bürhân-ı 'ulüvv-i şân saña
2. Bende Mecnûn'dan füzûn 'âşıklık isti'dadı var
3. Beni zikr etmez el efsâne-i Mecnûn'a mâ'ildür
4. Ḥam açıldıkça zülfünden belâ vü miḥnetüm artar
5. Nice yıllardur ser-i kûy-ı melâmet beklerüz
6. Gönülde biñ ḡamum vardur ki pinhân eylemek olmaz
7. Kerem kıl kesme sâkî iltifâtuñ bî-nevâlardan
8. Ḥâşilum yok ser-i kûyuñda belâdan gayrı
9. Yâ Rab hemîşe luḡfuñ et reh-nümâ baña
10. Ḡam diyârında ecel peyki güzâr etmez baña

Kanûnî Sulṭân Süleymân (1494-1566)

1. Âh kim vardur benüm başumda biñ dürlü hevâ
2. Geceler tâ şubḡa dek kıl rahmet-i Ḥaqq'ı taleb
3. Dâr-ı dünyâyâ gönül verme saña budur ögüt
4. Bindün çü Burâḡ'a gice oldı saña Mi'râc
5. Şaḡın aldanma cihâna olmasun sende ḡurûr
6. Zâhidâ şanma bizi nefis iḡvâsındayuz

7. Kapuņa gelür seher gün tâ ala senden sebak
8. Halk içinde mu'teber bir nesne yok devlet gibi
9. Bahâr eyyâmı bezm içre şafâ câmını sürdürüñ tut
10. Dilâ Mecnûn-şifât 'üryân oluben pîrehenden geç

Seyyid Nizâmoglu (?-1601)

1. Habîb'ün Muştafâ hakkı bize îmânı toldaş et
2. Nân için medh eyleme nâdânı nâdânlık budur
3. Resûl'ün âlini sevmek Resûlullâh'ı sevmekdür
4. Mürşide hak diyen kişi mürşidi hak bilmek gerek
5. Dışlerin ve't-tîni ve'z-zeytûn zebânundur senün
6. Dil nazargâh-ı Hudâ'dur yıkma göynün kimsenün
7. Gece gündüz döen döne istedigüm Hakk'dur benüm
8. Bu 'âlem halkı ol deñlü muhabbet etdi dünyâya
9. Dil söylemeyüp göz görmeye bir zamân gele erişe
10. Bi-hamdillâh ki İslâm'a delilüm Muştafâ geldi

Şemseddîn Sivâsî (1520-1597)

1. İlâhî dilüme luţf eyle zikründen halâvet ver
2. Hudâvendâ şu 'âlemde esen yeller seni ister
3. Biz ol 'uşşâk-ı ser-bâzuz bize 'aql ıssı yâr olmaz
4. Kışsa-yı şem'-i dili pervâneden şormak gerek
5. Kâmillerün dükkânları halvet durur dükkâna gel
6. Tıyaldan sırr-ı tevhîdi baña bir özge hâl oldı
7. El-amân bu çarh elinden cümle insân ağladı
8. Kapuņa geldi 'âşiler şefâ'at yâ Resûlallâh
9. Ey gâfil uyan rihlet-i nâgâhı unutma
10. Vâsıl olmaz kimse Hakk'a cümleden dūr olmadan

'Abdulahad Nûrî (1595-1651)

1. Şöyle düşdüm derde kim mümkün degül dermân aña
2. Ey halkı 'ademden getürüp eyleyen icâd
3. Ezm-i elestün câmını şundı bize Sübhân'umuz
4. Sevdâ-yı hayâlünle divâneyem ey Mevlâ
5. Cân mı kayırur vuşlat-ı cân[ân] dileyenler
6. Cânâna cândan 'âşık ol kim cânda cânân gizlüdür
7. Çün vücûduñ ey gönül tutup kapan ol cân imiş
8. 'Aşkuñla yakup cânı pervâneye döndürdün
9. Yine deryâ gibi 'aşkile coşduñ n'eyleyem gönül
10. Âlemlere gelüp gideni bizde bulmuşuz

'Abdülmecîd Sivâsî (1563-1639)

1. Şehâ tevhîd-i esrâ[r]dan diyen bilmez bilen demez
2. Taleb-i mevt edeni sağ ederüz öldürürüz
3. Hayâl-i hâb-ı gafletdür gönül dünyâyı n'eylersin
4. Her kânde bakar 'ârif 'irfân haberin söyler
5. Dünyâyâ bel bağlama bu dehr-i fânî tez geçer
6. Aşlını şu kim bilmeye pâyân daği bilmez
7. Hakk ile âşinâ agyâr ile bi-gânedür gönlüm
8. Bâğ-ı gamda bülbül-i gülzârdur eglencemüz
9. Cân [u] dil maḥv etmeyenler bulmadı cânâna yol
10. Derde düşdüm 'aşk ile hiç bulmadum dermân aña

Fenâyî Cennet Efendi (1574-1664)

1. Bu keşret milkine cânâ gönül verme hebâdur hep
2. Vaḥdetüñ esrârı yâ Rab dilleri ḥayrân eder
3. 'Aşka düşdi cân u dil koduk kamu tedbirimüz
4. Sen bilürsin yâ İlâhî cümle-yi aḥvâlimüz
5. Cümleñün maḫşûdı çünki vuşlat-ı cânân imiş
6. Mâ 'arefnâ sırrı çünki ma'nâ-yı 'irfân imiş
7. Bahâr erişdi ref' oldı yüzinden perde gülzârıñ
8. Gönül levhinde naḫş olsa kaçan ma'nâ-yı zikrullâh
9. Celâlüñ nârını yâ Rab cemâlünje ḥicâb etme
10. Bu dil-i maḫzûnı cânân yine mesrûr eyledi

İsmâ'îl Hakkı Bursevî

1. Gel ḥaḫîkat erlerinüñ yolına gir sâlikâ
2. Âsitân-ı 'aşkı bekle fetḥ-i bâb olsun saña
3. Nedür ezân u ikâmet Ḥudâ'ya da'vettür
4. Ölmezden evvel aç gözün dilden sivâyâ meyli kes
5. Gel fenâfillâha er meydân-ı 'aşka baş kadem
6. Bi-ḥamdillâh ki geldi mâh-ı Şa'bân
7. Tâlib-i 'ilm-i İlâhî ol nuḫûş-ı ğayrı yu
8. Tâlib-i derd olmayan dermâna vâsıl olmadı
9. Tekye-ġâh-ı 'âlem içre merd-i himmet ḫalmadı
10. Vefâ istersenñ Allâh'dan bugün cevr ü cefâdan geç

Mehmed Nazmî Efendi (1622-1701)

1. Yâ İlâhî 'aşk u 'irfân 'ilm ü ḥikmet ver baña
2. 'Umûm-ı 'aşk ile ḥürrem olur dil-i dâna
3. Ne dil-nüvâz-ı gül ne cefâ-yı ḥar ḫalır
4. Ezel kim ehl-i ṭab'-ı şafḥa-yı iḥsâna yazmışlar
5. Bekâ-yı devlet-i dünyâ ki ber-bekâ olmaz
6. Reşḫ ol rind-i şafâ-meşrebe kim ġam bilmez

7. Meclis-i 'âlemde vardur herkese bir mültemes
8. Bilmeyüp kâdr-i dil-i 'aşk u muhabbet mahremi
9. Hâl-i dili dildâruma takrîr ne mümkün
10. Bu râhuñ resmi budur bir gedâ-yı nâ-be-sâmânî

Nâbî (1642-1712)

1. Olmadın dest-i du 'â-cünbân Âyâşufiyye'de
2. Vücûd rû be-seferdür karar olinsa bile
3. Maşûre-i bihişt-i haqîkât Medîne'dür
4. Bir devre eişdük ki 'azizân unutulmuş
5. El-vedâ' ey hâk-i râhuñ kuhl-i îmân el-vedâ'
6. Mû-be-mû hüsn ile âmihtedür rûy-ı Halîl
7. Es-selâm ey server-i evlâd-ı Âdem es-selâm
8. İlâhî 'âfiyet ver bu dil-i bîmâra lutfundan
9. Şakın terk-i edebden kûy-ı Maḥbûb-ı Hudâ'dur bu
10. Bi-ḥamdillâh naşîb oldı sa'âdet yâ Resûlullâh

Naqşî 'Alî Aḳkirmânî (?-1655)

1. Gönül dür olma şer'iden seni şayd etmesün dünyâ
2. Nedür gör Dâbbe kim âhir cihân içre olur peydâ
3. Gör bu Deccâl'ün rumûzın aç gözün sen ey hümâ
4. Nedür ol kim buyurmuşlar kaçan gökden ine 'İsâ
5. Hudâ'ya 'izzetün hakkı gönül levhin mücellâ et
6. Eyâ sen şanma kim sende bu güftârı dehân söyles
7. 'Aşk ile bünyâd olaldan kalbimiz ma'mûrdur
8. Anadan doğmazdan evvel ey perî bir kân idüm
9. Tefekkür et eyâ sâlik niçün emreyledi Raḥmân
10. Olup 'aqlum tecellünden senün câna bugün ḥayrân

Niyâzî Mışrî (1618-1694)

1. Ey derde dermân yetmez mi derd dermân saḳa
2. Uyan ḡafletden ey nâ'im seni aldamasun dünyâ
3. Ben-ven şu maḥz-ı zât buldum vücûdumdan [oldum] necât
4. Cân bu ilden göçmedin cânânı bulmazsa ne güç
5. Her neye baksa gözün bil sırr-ı Sübhân andadır
6. Kûs-ı rihlet çaldı mevt ammâ henüz cân bî-ḥaber
7. Haḳḳ 'ilmine bu 'âlem bir nüşâ imiş ancaḳ
8. Gel ey ḡurbet diyârında esîr olup kalan insân
9. Gönül tesbîhi çek seccâdeden hiç ayaḡuñ ırma
10. Bir göz ki anuñ olmaya 'ibret nazarında

Ümmî Sinân (?-1657)

1. Ey cismine cân isteyen gel mâh [u] günden al haber
2. Devletün den fâriğ olma bekle Hakk'ın bâbını
3. Yâ Rabbi lutf eyle başa be-hakk-ı nûr-ı Muştafâ
4. Vaşf-ı nihânımdan şoran alsun haber nerde idüm
5. Devlet imiş kişiye bu dünyâda zahmet denen
6. Ey gönül bak kâ'inâta gör cihânın hâlini
7. Var varından geçmeden ol hân ele girsin mi
8. Haste diller derdinün dermânı 'aşkullâhdur
9. Zâhidâ sen 'ilm-i Hakk'ı tevâhidî 'irfândagör
10. Gel ey gönül bunda mekân tutulmaz

Esrâr Dede (1748-1796)

1. Toğınca nûr-ı tecellî-yi zü'l-celâl-i 'Alî
2. Gönül da 'vâsına elbet nişân ister mi ister ya
3. Lâzım olan lutf-ı Hudâ'dur Hudâ
4. Egerçi ihtidâ Tûr-ı tecellîden zuhûr eyler
5. Bu gavvâsân-ı 'aşkın gevher-i 'ummânı yoklukdur
6. Cihânda kadr-i vaşl-ı yâri mehcûr olmayan bilmez
7. Gönülde cezbe-i didâr-ı dildâr artar eksilmez
8. Gönül takrîr-i 'aşk etme ki ol takrîr kabûl etmez
9. Derd-i dile bî-gâne vü mahrem güler ben ağlarım
10. El-hamd kim Hudâ beni cândan ayırmadı

Hasan Sezâyî Efendi (1699-1738)

1. Bahr-ı vahdetde vücûdum milkini kıldum fenâ
2. Bülbül-i gülzâr-ı 'aşkum âşiyân olmaz başa
3. Ayak kaldur bu bezmün ey gönül 'ayş u deminden geç
4. Gül yüzünle etmezüz billâh biz gülzâr-ı bahş
5. Mübtelâ-yı 'aşk olan dünyâ vü 'uqbâdan geçer
6. Şâh-ı istignâya mülk oldum recâ bilmem nedür
7. Ne mihnet kim çeker erbâb-ı 'aşk ol dilerübâdandur
8. Çünkü biz etdük ezelden yâr ile ikrârumuz
9. Dilüm kenz-i İlâhî'dür anın vîrânesiyem ben
10. Gel gönül meyhânesinde kurma bezm-i kesreti

İbrâhîm Hakkı Erzurûmî (1703-1780)

1. 'Aşkın şarâbın ver başa tâ kalmasun havf u recâ
2. Gönül olsa büyü andan aña dü-cihân görünmez
3. Gönül 'aşkında nâ-pervâdur ey dost
4. Yüzün gerçi felek şemsi gibi meşhûrdur muflak
5. Ne devletdür ki dildârım sen oldu
6. Hâne-i kalbün 'imâret kıl ki vîrân hoş degül

7. 'Âlem-i dilde Hakk'ıñ cennet ü bâğı var
8. Dildedür dildâr dâ'im şanma bir dem dür olur
9. 'Ârifüñ cân u dili mest-i likâ olmuşdur
10. Bulaydum dilde dildârı başa mûnis kim olmazdı

İuddûsî Ahmed Efendi (1769-1849)

1. (Elif) Allâh'ıñ Habîbidür Muhammed Muştafâ
2. Ey şehinşâh 'arz-ı hâle gelmişem bugün başa
3. Âdemoğlanı kanâ'at eylemez niçün 'aceb
4. Şabr eyle gönül derdüñe dermân gelür elbet
5. Merdüm deme zinhâr seni meydâna çekerler
6. Şakın ğor bakma ey zâhid bizüm zirâ Hudâ'muz var
7. Zâhid-i meşhûrı ancak zühd ile şöhet yıkar
8. 'Uşşâk-ı Hudâ râh-ı sivâyâ sefer etmez
9. Gör ne yaratmış Hudâ sıdık ile esrâra bak
10. Şayda çıkmış nice yüz biñ ev şikâr eyler ölüm

Süleymân Nahîfi (1665-1738)

1. Sâde kıl levh-i dili naş-ı sivâdan yâ Rab
2. Bu bezm-i hâşa ne mu'trib ne sâz lâzımdur
3. Felek-menişler ile imtizâcumuz yokdur
4. Ol ki her hâlde Mevlâ'sına şâkir bulunur
5. Bir nigâh-ı şefkat eyle rûz-ı maşşerde başa
6. Hükmüñe girse felekde heft kişver taht u tâc
7. İster iseñ vaşl-ı yâri serv-i bâlâdan da geç
8. Derûn-ı şafâ keder fikr-i mâsivâdan olur
9. Ağardı müy-ı rîş ü ser gönül dünyâyâ kanmazsın
10. Gönül dür olmasun ğusn-i cihân-tâbuñ temâşâdan

Şeyğ Gâlib (1737-1799)

1. Ğağ gelmeye görsün leb-i cânân edemez başş
2. Efendimsin cihânda i'tibârım varsa sendendür
3. Zâhidler o la'l-i lebi kim nâr görürler
4. Bârgâh-ı himmet-i merdân sultânsuz mıdur
5. Ğağ-ı rûyına diğkatlerle ta'zîm üzre yazmışlar
6. Gün olur ey meh-i nâzum bu şabâhat da geçer
7. Kemâl-i zâtınuñ na'tı ağılmaz yâResûlallâh
8. Her zilletüñ elbetde bir 'izzet var içinde
9. Gönül ders-i ğamuñ çokdan unuttı ğatırın hoş tut
10. Yine zevrâk-ı derûnum kırılıp kenâre düşdi

Yahyâ Nazîm (?-1727)

1. N'ola olsa zâr-ı 'aşkuñ dil-i nâ-tüvânda mahfûz
2. Tek İlâhî güher-i 'aşkuñı pinhân eyle
3. Reh-i 'aşkuñda bi-şabr u şekîbüm yâ Resûlallâh
4. Fesâd-ı nefsi ile bîmârdur tenüm yâ Rab
5. Faḫr-i 'âlem mahrem-i râz olduğı şebdür bu şeb
6. Kimseyi dil-teng-i âzâr etme sultânlık budur
7. Şaf-ı ḫübân-ı şehri içre o mihr ü mehlikâ birdür
8. Görüp cemâlünjî 'âşık ederse âh yazılmaz
9. Lisân-ı dil bilür hem-râz u mahrem kalmamış gitmiş
10. Vücûduñ zerre bil ḫurşîd-i raḫşân olmağ istersenj

'Âdile Sultân (1826-1899)

1. Yâ Rab 'iştân ile tutdum rüyumu dergâhına
2. Gir gönül şehrin tavâf kıl beyt-i Ekrem andadır
3. Geldi bu 'aşr-ı Muḫarrem ey Hüseyin-i Kerbelâ
4. Meyl edeli bu gönül ol yâre bulmağda şafâ
5. Her en dürlü kula miḫnet gelse şâyândır tabîb
6. Senünj 'aşkında iken dil diger yâri n'ider ey dost
7. Tâlib-i dünyâ olup çekme cihânunj nekbetünj
8. Mübtelâyum derd-i 'aşka ibtilâdur sevdiğim
9. Ketm ü zabt eyle lisânınj söyleme aşlâ yalan
10. Gel ey zâhid taleb kıl ḫüsn-i ḫulku olasin insân

'Osmân Şems Efendi (1817-1893)

1. Her seher bâd-ı şabâ sûy-ı gülistândan gelir
2. Denir mi 'âşık aña kim vecd ü ḫâli bilmezse
3. ḫitâb-ı ḫaḫk'dan artık ḫiç bir femde ḫitâb olmaz
4. Derdimiz dildâra söylenmiş devâ söylenmemiş
5. Anlasın insân-ı kâmilden şifâtı bilmeyen
6. Mazḫar-ı nûr-ı ḫudâ'dır ḫânedân-ı ehl-i beyt
7. Vücûduñ bir kitâb-ı âsumânî yâ Resûlallâh
8. Gönül beyt-i İlâhî'dür zebân mîzâb-ı ḫikmetdir
9. Ten-perestîden geçip Rûḫ-ı ḫudûs ercâyı bil
10. Velâyet ḫil'ati evşâfını ḫaḫk'a erenden şor

Şeref ḫânım (1809-1861)

1. Ğubâr-ı ḫalbi siler Lâ ilâhe illallâh
2. Meded kıl rûz-ı maḫşerde şefâ'at yâ Resûlallâh
3. Luḫf eyle ḫudâ'ya baña cânânımı gönder
4. Ğayra meyl etmez gönül cân başka cânân istemez
5. Felekden 'âliyim burc-ı dile pertev-nişârım var
6. ḫaste-yi 'aşk u muḫabbet derde dermân istemez

7. Yok mudur farkı ‘aceb ‘aşık ile ağıyârıñ
8. Her dem dilerim Hâzretine olmağa vaşıl
9. Luţufdur kahrı da yârıñ dil-i nâ-çâra eyvallâh
10. Yâreme ümmîd-i dermân etmedim etmem yine

Alvarlı Muhammed Luţfî Efendi (1868-1956)

1. Hâzer kıl kırma kılbin kimseniñ Cânân’ı incitme
2. Sen Mevlâ’yı sevende Mevlâ seni sevmez mi
3. Cânân yolunda cânım giderse cânıma minnet el-ḥükmü lillâh
4. Yâr ile hem-dem olan ağıyâra ülfet mi eder
5. Bu bâğçe ne müzeyyen kudret-i Mevlâ’yı seyr eyle
6. Nûr-ı hidâyetden eser her kimde var ey nûr-ı dil
7. Taḳdîr edenler bu dîniñ kıymet-i vâlâsını
8. Ey mîr-i zamân devlet-i dünyâyâ güvenme
9. Mâşâallâh ‘ayn-ı Kur’ân’dır Habîb-i Kibriyâ
10. Senden dilerim dâ’imâ ihsânımı yâ Rab

Esere alınan manzumelerin ilk mısraları transkribe edildikten sonra *Metinler* bölümüne geçilir. Bu bölümde yer alan manzumelerin çoğu, yurt içi ve yurt dışında bulunan yazma eser kütüphanelerinden temin edilmiştir. Manzumeleri yazma eser kütüphanelerinden temin edilmeyen şairleri arasında; gazelleri *Kadı Burhaneddin Divanı*’nın tıpkıbasımından temin edilen Kadı Burhaneddin ve şiirleri Dr. Öğr. Üyesi Muhammed İkbâl Güler’in şahsî kütüphanesinden temin edilen Alvarlı Muhammed Lutfi Efendi yer almaktadır.

Üçüncü bölüm *Kaynaklar* olup şiirlerin nereden temin edildiği hakkında bilgiler verilmiştir. Manzumelerin temin edildikleri yerler aynı zamanda şiirlerin yer aldığı sayfaların sonlarında da verilmiştir.

Sonuç olarak; *İslamî Türk Edebiyatı Metinleri Dinî-Tasavvufî Manzume Yazmaları* adlı bu çalışma çoğunluğu mutasavvıf şairlere ait olup dinî-ahlakî-tasavvufî manzumelerden oluşmaktadır. Bu alanda daha önce böyle bir çalışmanın yapılmamış olması esere ayrı bir önem ve değer atfetmektedir. *İslamî Türk Edebiyatı Metinleri Dinî-Tasavvufî Manzume Yazmaları* adlı bu titiz ve kapsamlı çalışmayı hazırlayıp Türkoloji bilim âlemine tanıtan hususiyle de Türk İslam Edebiyatı alanında lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin istifadesine sunan Sayın Doç. Dr. Fatih Ramazan SÜER’i kutlar, yeni çalışmalarında başarılar dileriz.